

HET STUDIEJAAR 1938-1939

REDE

UITGESPROKEN OP DEN 18DEN SEPTEMBER
BIJ DE OVERDRACHT VAN HET RECTORAAT
DER LANDBOUWHOOGESCHOOL

DOOR

PROF. DR. J. JESWIET

H. VEENMAN & ZONEN • WAGENINGEN • 1939

HET STUDIEJAAR 1938-1939

REDE, UITGESPROKEN OP DEN 18DEN SEPTEMBER 1939 BIJ DE OVERDRACHT
VAN HET RECTORAAT DER LANDBOUWHOOGESCHOOL DOOR

PROF. DR J. JESWIET

*Mijne heeren Curatoren der Landbouwhoogeschool,
Mijne heeren Professoren, Lectoren en Docenten,
Dames en Heeren Assistenten en Studenten
en Gij allen, die gekomen zijt om getuige te zijn van
deze plechtigheid.*

Der traditie getrouw rust op mij de plicht bij de Rectoraats-wisseling een overzicht te geven van alle feiten en data van belang in verband met onze Hoogeschool over het afgelopen studiejaar.

Met aarzeling mijnerzijds ben ik er toe overgegaan de belangstellenden in het leven onze Hoogeschool tot deze jaarlijks weerkerende plechtigheid uit te noodigen. Nu onverwacht en ongedacht toch het oorlogswee is uitgebarsten over de belangrijkste volken van Europa en onze Regeering tot het uiterste zich inspant om onze neutraliteit te bewaren, schijnt het feit van de Rectoraats-wisseling van te weinig beteekenis om daarvoor Uwe aandacht te vragen. Toch durf ik Uwe belangstelling te vorderen, omdat juist in verwarde tijden als deze het bewaren van geestelijke goederen en het handhaven van de daarmee verbonden tradities zoo noodig zijn.

In alle lagen van het Nederlandsche volk is de invloed van de mobilisatie bemerkbaar. In zeer vele gezinnen zijn kostwinners, vaders, zonen of verloofden opgeroepen voor de veiligheid des lands. Mogen de moeders en jonge vrouwen haar leed met trots leeren dragen. Door de opgeroepen toch moet Nederland zichzelf kunnen zijn en blijven, moet ons vaderland zich kunnen handhaven. De opgeroepen moeten weten, dat wij allen met onze gedachten en daden bij hen en voor hen zijn. Moge de zinspreuk der Oranjes als symbool boven ons aller streven staan en moge het trotsche: „Ik zal handhaven” ons aller lijfspreuk zijn in de komende tijden. Wij allen staan in deze moeilijke omstandigheden met één zelfden wil en wensch om Hare Majesteit. Onze Hooge Landsvrouwe deed in dezen wat menschelijkerwijze mogelijk was. Eerst mochten wij Haren oproep beluisteren tot moreele en geestelijke herbewapening, een oproep gericht tot Haar volk, nu van nog grooter beteekenis dan destijds. Nog

kort vóór het uitbreken van den oorlog bood Zij met den Koning der Belgen Hare bemiddeling aan bij nog te voeren besprekingen.

Helaas, de oorlogsellende is toch gekomen en nu moet met de wapens de strijd beslecht worden tusschen de machtigste volkeren van Europa. Ik wil en mag hier niet in nadere beschouwingen treden. Onze hartewensch is die van alle oprechte vaderlanders: Dat Nederland buiten dit gewapend conflict moge blijven.

Moge het randschrift op onze muntstukken tot de waarachtige bede worden van ons gansche volk: „God zij met ons.”

Met den wil tot handhaving der neutraliteit ging onafwendbaar gepaard de mobilisatie. Ook uit onzen kring werden ambtenaren en beambten opgeroepen: een buitengewoon hoogleeraar, een lector, een landbouwkundige, een tuinbouwkundige, vijf assistenten, een technisch ambtenaar en dertien beambten. Ook zeer vele studenten zijn onder de wapenen geroepen. Zooveel mogelijk zal moeten worden getracht in de op de laboratoria ontstane leemten te voorzien. Wij zijn in gedachten met hen uit onzen kleinen kring, die, aan gezin en werkring onttrokken, direct de belangen van het vaderland dienen; in de betrokken laboratoria wordt zooveel mogelijk getracht de taak der opgeroepen met de toegewijde hulp der achtergeblevenen te vervullen. Toch zal in bepaalde gevallen directe vervanging noodzakelijk blijken, waarbij wij van den steun der Regeering overtuigd zijn.

Als een helder licht aan dezen somberen hemel staat voor ons de geboorte van Prinses Irene Emma Elizabeth. Groot is de vreugde om dit feit bij het Nederlandsche volk. Haar naam is een symbool; hij was die der godin van den vrede in het oude Griekenland. Moge het vertrouwen van de Koninklijke ouders, die Haar dien naam gaven, in de overtuiging, dat vrede het schoonste goed op aarde is, in zooverre beantwoord worden, dat er spoedig weer vrede moge zijn en deze jongste telg van den Oranjestam in betere tijden dan deze moge opgroeien.

Namens den Senaat werden bij de geboorte telegrammen van gelukwensch aangeboden, waarop van Hare Majesteit en van Hunne Koninklijke Hoogheden waardeerend antwoord mocht worden ontvangen.

Overgaande tot onze taak in engeren zin, moeten wij in de eerste plaats memoreeren, dat op 15 Maart, op bijna 70-jarigen leeftijd, overleed Prof. Ir J. H. THAL LARSEN. Zijn heengaan is voor de Hoogeschool een groot verlies. Naast den wetenschappelijken werker missen wij het Senaatslid, dat steeds op de bres stond om met zijn scherp verstand, zijn welsprekendheid en zijn liefde voor de Hoogeschool hare belangen voor te staan.

Zelve missen wij zijn vriendschap, die hij aan velen onzer schonk. **THAL LARSEN** was een oprecht en goed mensch onder de menschen. De Senaat herdacht hem in zijn rouwzitting van 16 Maart. Bij de crematie waren Rector Magnificus en Secretaris benevens vele leden van den Senaat aanwezig.

Den 29sten Mei stierf de oud-buitengewoon-hoogleraar Prof. Dr **OTTO PITSCH** op 95-jarigen leeftijd. Met hem is een bekende figuur uit onze Wageningsche samenleving heengegaan. Welke Wageningerkende hem niet? Hij was nog een vertegenwoordiger van het oude leeraren-corps der eerste inrichting voor landbouwonderwijs. Zijn levensrol is voor onze Hoogeschool van belang geweest. Het instituut voor veredeling van landbouwgewassen is nauw met zijn naam verbonden. Bij de teraardebestelling was de Senaat vertegenwoordigd door Rector Magnificus en Secretaris.

Bij de crematie van Prof. Mr Dr H. W. C. **BORDEWIJK**, hoogleraar aan de Rijks-Universiteit te Groningen, vroeger hoogleraar aan de Landbouwhoogeschool werd de Senaat eveneens door ons vertegenwoordigd.

Onze President-Curator, Jhr Dr S. **VAN CITTERS**, heeft tegen 1 October a.s. aan Hare Majesteit zijn ontslag aangeboden. Reeds thans is bekend, dat in de vacature, welke hierdoor zal ontstaan, door de Regeering is voorzien door de benoeming van Dr F. E. **POSTHUMA**, Oud-Minister van Landbouw, Handel en Nijverheid.

Ik zal op deze in het volgende studiejaar vallende mutatie niet verder ingaan, daar dit tot de taak van mijn opvolger behoort.

In de vacature, ontstaan door het overlijden van den Heer Dr H. J. **LOVINK**, is met ingang van 8 September benoemd de Heer C. **VAN DEN BUSSCHE**, Oud-Minister van Koloniën en Oud-Vice-President van den Raad van Nederlandsch-Indië.

Wat deze laatste benoeming betreft, is het verheugend, dat een zoo erkende specialiteit op Indisch gebied in ons Curatorium is opgenomen, omdat zoovele belangen van onze Hoogeschool in Indië liggen.

Ook dit jaar verlieten verschillende ambtenaren onze Hoogeschool.

Op dezen dag zijt gij, collega **BEZEMER**, voor de laatste maal in actieven dienst aanwezig. Aan U is met ingang van het nieuwe studiejaar wegens het bereiken van den 70-jarigen leeftijd door Hare Majesteit eervol ontslag verleend met dank voor de belangrijke in Uwe betrekking bewezen diensten. Meer dan 40 jaren hebt gij het onderwijs in de land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië en dat in de Indische talen verzorgd; voorwaar geen geringe taak gedurende een zeer lange periode. Wij wenschen U van harte toe, dat gij in volle gezondheid van de komende jaren zult mogen genieten.

Mijn voorganger mocht reeds vermelden dat oud-collega **GRIJNS**

op zijn verzoek ontheven werd van de waarneming van het ambt van hoogleeraar in de physiologie der dieren.

Het is mij een voorrecht van deze plaats de benoeming van den nieuwen hoogleeraar in dit studievak Prof. Dr E. BROUWER te vermelden, die den 11den Juni zijn ambt aanvaardde met het uitspreken eener rede over: „De wezenlijke voedingsstoffen”. Moge onze nieuwe collega geluk vinden in zijn arbeid tot voordeel van onze Hoogeschool en hare studenten.

De voorziening in de vacature, door het overlijden van Prof. THAL LARSEN ontstaan, is nog bij de Senaatscommissie in beraad.

De vervulling van de vacature in het onderwijs in de grondverbetering stuitte op de moeilijkheid, dat met deze vervulling allerlei wenschen ten opzichte van het onderwijs in de bodemkunde naar voren kwamen. Het vorderde veel tijd en vele vergaderingen deze wenschen ampel te bespreken. De Senaat heeft inmiddels zijn voorstellen voor eene voorloopige regeling aan Curatoren kunnen voorleggen.

Door het bereiken van den pensioen-gerechtigden leeftijd trad de heer H. RAMAER, lector in handteekenen af. Hem werd op 1 Juli l.l. eervol ontslag verleend. Wij wenschen hem nog vele gelukkige jaren toe. De vervulling der hierdoor ontstane vacature kan binnenkort plaats vinden.

De heer Ir C. PH. MOERLANDS, die sedert 1923 belast was met het geven van onderwijs in boomteelt, heeft deze betrekking op 1 Augustus neergelegd. De aanwijzing van zijn opvolger kan spoedig worden tegemoet gezien.

Reeds van 1908 af gaf de heer L. van GIERSBERGEN, rijksbijenteeltconsulent, een cursus in bijenteelt; hij werd op 1 Januari l.l. van dit onderwijs ontheven. Als zijn opvolger is Dr A. MINDERHOUD, rijksbijenteeltconsulent, benoemd.

Aan den administrateur, Jhr W. LAMAN TRIP werd wegens gezondheidsredenen op zijn verzoek eervol ontslag verleend. Tot zijn opvolger werd benoemd de heer L. TH. WILHELMY VAN HASSELT.

Aan den heer F. WIERINGA, Hoofdambtenaar van administratie, die gedurende de ziekte van den heer LAMAN TRIP en na diens ontslag tot de benoeming van den heer WILHELMY VAN HASSELT naast zijn gewone werk het administrateurschap waarnam, zij hier de dank en waardeering van den Senaat gebracht.

Gekomen aan de rubriek: jubilea, decoraties, benoemingen, wil ik in de eerste plaats vermelden, dat Professor Dr ADOLF MAYER, vele jaren aan de Rijkslandbouwschool verbonden, den 12den Februari 1939 zijn 75-jarig doctorjubileum vierde. Met dit zeldzame feit werd hij vanwege den Senaat geluk gewenscht.

Hare Majesteit benoemde tot Ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw Prof. Ir B. VAN DER BURG. Collega VAN DER BURG. Ik had reeds het genoegen U namens onzen Senaat van harte geluk te wenschen met deze Koninklijke onderscheiding. Ik moge dezen gelukwensch hier herhalen.

Aan Prof. Dr W. ROEPKE werd voor zijn medewerking op entomologisch gebied aan de wetenschappelijke publicaties, verband houdende met de reis van den Koning van België als kroonprins destijds naar Nederlandsch-Indië gemaakt, de bronzen medaille van Koning Leopold van België verleend.

Prof. Dr C. H. EDELMAN werd benoemd tot correspondent étranger de l'Académie d'Agriculture de France.

De heer Ir C. PH. MOERLANDS werd benoemd tot Ridder in de orde van Oranje Nassau.

Door den Senaat der Landbouwhoogeschool werd reeds in het vorige studiejaar aan Prof. Dr B. SJOLLEMA het doctoraat in de landbouwkunde honoris causa verleend. De eere-promotie vond 27 October 1938 plaats; promotor was Prof. Ir J. HUDIG.

Door de positie, die onze landbouw, zoowel in het moederland als in de overzeesche gewesten inneemt, ontvangt de Landbouwhoogeschool, als het centrale wetenschappelijke instituut voor dien landbouw, jaarlijks vele bezoekers uit binnen- en buitenland. Van dezen bezoekersstroom vermelden wij de volgende buitenlanders:

Sir FRANK A. STOCKDALE, Agricultural Adviser to the Secretary for the Colonies, London.

Prof. Dr A. FREY WYSSLING, Zürich.

Prof. E. VOLCANI van de Hebreeuwsche Universiteit te Rechobot, Palestina.

Prof. Dr BOYCE van Yale University New Haven U.S.A.

Prof. L. PETRI, directeur van het Plantenziektenkundig Station, Rome.

Prof. Dr D. KEILIN, Cambridge.

Dr H. ERTEL, Berlijn.

Dr L. ULKÜMEN, Ankara.

H. VAN ELDEN, Nelspruit, Zuid-Afrika.

Uit Nederlandsch-Indië bleek vooral belangstelling door bezoek van verschillende Directeuren van Proefstations met verlof hier te lande.

Verder werden verschillende Instituten, Laboratoria en het Arboretum bezocht door vele excursies van vereenigingen, die met den Landbouw in direct of indirect verband staan. Dit kost aan verschillende dier laboratoria tijd. Het rondleiden dier excursies is soms tot een aparten dienst geworden. Tegenover de inspanning, van deze laboratoria gevergd, staat het groote voordeel van het directe contact

met de praktijk. Het is noodig, dat de Landbouw steeds meer en beter beseffe, dat de Landbouwhoogeschool van en voor den Landbouw is en dat zij daarom den steun en de belangstelling verdient van ieder, die in dien landbouw werkzaam mag zijn. In verband hiermede zij gemeld dat er een afspraak werd gemaakt met de Centrale Landbouw-organisaties om dit jaar een harer vergaderingen te Wageningen te houden en daaraan een bezoek aan een of meer der laboratoria te verbinden. Door samenvallen van belangrijke data voor onze Hoogeschool met die der bovenbedoelde vergadering was een bijeenkomst in Wageningen dit jaar niet mogelijk. Wij hopen nu in het komende jaar op een bezoek te mogen rekenen.

Naast de waardeering voor het ontvangen van bezoek bestaat de behoefte voor de hoogleeraren en wetenschappelijke ambtenaren om kennis te nemen van het werk aan buitenlandsche wetenschappelijke instellingen.

Collega ROEPKE keerde in December 1938 terug van eene reis naar Zuid-Afrika als deelnemer aan de excursie van academisch gevormde biologen. Er werd door hem veel verzameld en waardevolle connecties werden aangeknoopt.

Collega BEEKMAN maakte een studie-reis naar Sachsen, Württemberg, Beieren en Zwitserland.

Collega HUDIG bezocht in Engeland het befaamde proefstation te Rothamsted en de laboratoria van de Imperial Chemical Industry te Jellots Hill. Verder bezocht hij Prof. PALLMANN in het Agrikultur-Chemisches Institut te Zürich.

Het XVIIIe Internationale Landbouwcongres te Dresden werd door de collegae BROEKEMA en QUANJER als gedelegeerden der Nederlandsche Regeering bijgewoond. Verder bezocht laatstgenoemde het 4e internationale congres voor vergelijkende pathologie te Rome en de vergadering van het Institut International de recherches Betteravières te Brussel.

Collega HONIG bezocht het VIIe Internationale congres voor Erfelijkheidsleer te Edinburgh en was daar tevens vertegenwoordiger der Landbouwhoogeschool.

Collega SMIT is nog op reis in Amerika en bezocht daar het IIIe Internationale Congres voor Microbiologie te New York en enkele voor hem interessante laboratoria. Eenzelfde reis maakt zijn assistent Dr Ir E. G. MULDER. Verder nam collega SMIT nog deel aan het Internationale Congres van de „Association de microbiologistes de langue francaise” te Parijs.

Collega TE WECHEL bezocht met den landbouwkundige Dr J. R. BEVERSLUIS de Internationale Conferentie inzake houtgebruik te Brussel.

Collega VAN DER BURG woonde zoowel in Londen als in Zürich de

conferenties bij van een door den Internationalen Zuivelbond ingestelde Commissie voor standaardisatie van de methoden van onderzoek van melk en melkproducten. Hij benutte deze reizen tevens voor bezoeken aan de zuiveltentoonstelling te Londen en de Landes-Ausstellung in Zürich.

Zelf bracht ik een bezoek aan de boschgebieden in de nabijheid van Hannover in verband met daar verrichte onderzoekingen door een onzer studenten.

Verder maakte de phytopatholoog Dr Ir H. VAN VLOTEN een reis naar Engeland ter bestudeering van een ziekte in den Douglasspar.

De landbouwkundige Dr Ir W. A. J. OOSTING bezocht een vergadering van de Deutsche Geologische Gesellschaft te Osnabrück.

De assistent Ir J. H. M. VAN STUYVENBERG vertoefde eenige maanden in Suriname in het belang der onderzoekingen, die aan het laboratorium voor Tuinbouwplantenteelt geschieden op het gebied van vervoer van vruchten.

Door verscheidene collegae werden in het buitenland voordrachten gehouden:

door Prof. Ir C. BROEKEMA te Dresden over Zwischenfruchtbau,

door Prof. Dr H. M. QUANJER te Rome over pathologische anatomie en te Dresden over Virusziekten,

door Prof. Dr C. H. EDELMAN te Schaffhausen over Groenland, in Hannover over Sediment petrographie en petroleum-geologie, en in Gent op verzoek der Universiteit 3 lezingen over Kryotur-bate gronden, Klei en Bodemkunde.

door Prof. A. NEYTZELL DE WILDE te Nice over Notre politique dans les Indes Néerlandaises.

Ook zou collega NEYTZELL DE WILDE een lezing houden voor den vacantie-cursus voor Amerikaansche studenten te Leiden, doch werd daarin door ziekte, gevolgd door een operatie, verhinderd. Moge hij spoedig hersteld weer in ons midden terugkeeren.

Tenslotte hield de lector A. KRUIDHOF te Antwerpen een lezing over ruilverkaveling.

Evenals vorige jaren werden excursies met studenten naar het buitenland gemaakt. Prof. EDELMAN ondernam 3 excursies: naar het Rijnland, de Ardennen en den Harz. Prof. SPRENGER bezocht Crépy-en-Lannois in Frankrijk, terwijl Prof. JAGER GERLINGS met studenten een bezoek bracht aan de Forstliche Hochschule in Hann.-Münden en aan houtvesterijen in den Harz.

Bij zeer vele gelegenheden van allerlei aard vertegenwoordigde de Rector Magnificus, daarbij bijna altijd vergezeld door den Secretaris van den Senaat, de Landbouwhoogeschool. Deze vertegenwoordiging is uiteraard zeer tijdroovend, doch m.i. zeer noodig en nuttig en ik heb deze functie dan ook zoo veel mogelijk vervuld.

De vermelding ware te beperken tot:

Het 25-jarig jubileum der Nederlandsche Handelshoogeschool te Rotterdam; de gemeenschappelijke plechtige eerste vergadering van de Koninklijke Vlaamsche Academiën voor Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten en voor Geneeskunde te Brussel; de plechtige inwijding van het nieuwe landbouw-instituut van de universiteit te Leuven; de ontvangst van de deelnemers aan den Nederlandschen vacantie-cursus voor Amerikaansche studenten te Leiden.

Wat de gebouwen betreft, valt het volgende te melden. De voltooiing van den bouw van het laboratorium voor tropische landbouw-plantenteelt aan den Prof. Ritzema Bosweg ondervond belangrijke vertraging, die zich nu nog uit in het niet geheel en al klaar zijn van de kassen. In Juli kon echter met de overbrenging van den inventaris uit het oude gebouw begonnen worden. In gebruikneming van het laboratorium zal den 29sten September a.s. plaats vinden, bij welke gelegenheid collega VAN DER STOK een inleidend en verklarend woord zal spreken. Ik moge mij daarom ertoe beperken hier de groote voldoening van den Senaat te vertolken over deze nieuwe aanwinst en aan de collegae VAN DER STOK en GEERTS nog vele jaren van vruchtbaren arbeid toe te wenschen in het belang van het onderwijs en dat der wetenschap. Aan het hoofd van den Rijksgebouwendienst en den Rijksbouwmeester zij hier een woord van dank gebracht.

Door het betrekken van dit nieuwe laboratorium komt het gebouw op Duivendaal, het zgn. internaat geheel ter beschikking van collega BROUWER voor het onderwijs in de physiologie der dieren. Hiertoe zal het gebouw eenige veranderingen moeten ondergaan, terwijl het zoogenaamde hoefbeslag-gebouwtje zoo goed en zoo kwaad als zulks kan, ingericht zal worden als proefstal voor grootere dieren. Deze verbeteringen moeten alle als van voorloopigen aard beschouwd worden. Vooral wat de stalruimte en het aantal proefdieren betreft blijft voor de toekomst nog alles te wenschen over.

Het laboratorium voor natuurkunde werd door aanbouw van een vleugel belangrijk uitgebreid; deze ruimte is dusdanig ingericht, dat zij voor gewone proeven geschikt is, doch daarnaast vooral voorziet in het nemen van proeven in het duister. Door dien uitbouw is het mogelijk geworden het bestaande laboratorium beter aan de nu bestaande eischen en verlangens te doen beantwoorden.

Reeds vele malen is door mijne voorgangers op deze plaats de wenschelijkheid uitgesproken van den bouw van het laboratorium voor Zuivelbereiding. De plannen, in overleg met collega VAN DER BURG opgemaakt door den Rijksbouwmeester, hebben de verschillende instanties gepasseerd en liggen thans ter uitvoering gereed. Het is te hopen, dat mijn opvolger zal mogen vermelden, dat ook deze voor

den Nederlandschen landbouw zoo belangrijke afdeeling een gebouw, harer waardig, heeft betrokken.

Ook ik moet nog weer getuigen van den desolaten toestand, waarin het gebouw voor landmeten en waterpassen verkeert. De voorziening drong reeds; zij dringt nu des te meer, daar door een toenemende belangstelling voor dit vak, het nijpend gebrek aan behoorlijke werkruimte zich dagelijks meer doet gevoelen.

Het zou door velen Uwer misschien als een onvriendelijkheid worden opgevat, indien ik van deze plaats den wensch zou uitspreken, dat collega ROEPKE als mede-gebruiker van het gebouw in het Arboretum zoo spoedig mogelijk mocht vertrekken. Hij weet echter, dat deze wensch voor het welzijn van onze afdeelingen is, die uit hare ruimten gegroeid zijn. Indien collega ROEPKE uit het gebouw verdween, zou dit voor hem het betrekken van een eigen, aan de eischen van zijn afdeeling beantwoordend gebouw beteekenen.

De vervulling van een ander desideratum, het bezit van goede tropische kassen in overeenstemming met onze groote belangen over zee en onze Hoogeschool waardig kan moeilijk door mij als direct belanghebbende hoogleeraar van deze plaats bepleit worden. Toch voel ik mij verplicht op het groote gemis te wijzen.

Zooals uit het vorengaande te hooren was, is er dit jaar weer allerlei tot stand gekomen, waardoor de outillage van onze Hoogeschool belangrijk is verbeterd. Daarvoor zijn wij allen dankbaar gestemd. Daarnaast blijven, zooals ik aangaf, ook nog wenschen. Toch zou ik aan de reeds genoemde desiderata nog één zeer belangrijken wensch willen toevoegen. Tot nu toe hebben zoowel landbouw als tuinbouw voor zichzelf en voor de verschillende met hun verwante vakken geschikte laboratoria en proefvelden verkregen. Deze kwestie van het bezorgen van goede oefen- en onderzoekgelegenheid heeft gedurende de 21 jaren van het bestaan onzer Hoogeschool Ministers, Curatoren en Senaat bezig gehouden. Veel is reeds bereikt en wordt dankbaar erkend, doch de afdeeling Boschbouw kan nog niet over de haar eigen werkgelegenheid beschikken: het Proefbosch. Hieraan is uiteraard niet zoo gemakkelijk te voldoen door de eischen, die gesteld worden aan de grootte, de ligging ten opzichte van Wageningen, enz. Voor dit Proefbosch bestaan in deze tijden mogelijkheden tot welker verwezenlijking trouwens van de zijde der Hoogeschool ernstige pogingen worden gedaan. Mogen zij met succes bekroond worden en daardoor aan een der levenseischen van een zoo belangrijke, doch tot nu toe zoo stiefmoederlijk bedeelde afdeeling onzer Hoogeschool worden tegemoet gekomen.

In verband met de luchtbescherming werden ons verscheidene verplichtingen opgelegd in verband met de bescherming van het personeel en van de gebouwen der Hoogeschool. Zooveel mogelijk is daar tot

nu toe aan voldaan. Het College van Rector magnificus en Assessoren vaardigde enkele besluiten uit en deed adviezen uitgaan aan de leiders der Afdelingen. Het personeel toonde zich op alle laboratoria bereid om mede te werken, waarvoor hier dank zij gebracht. In volkomen harmonie wordt dagelijks geoefend. Ongeveer 300 gasmaskers zijn verstrekt. Ook voor de studenten, eventueel op college en practicum aanwezig bij dreigend gevaar, is in de meeste gevallen een oplossing gevonden voor de noodige schuilplaatsen. De bergplaats voor bijzondere archieven en kostbare bezittingen is nog niet gereed.

De voorbereidingen hiertoe veroorzaakten veel werk voor het College van Rector magnificus en Assessoren. De geheele organisatie, het toezicht op de uitvoering van de opdrachten, het doen van de bestellingen, de distributie van de ingekomen goederen geven allerlei takken van dienst aan onze Hoogeschool extra arbeid. Vaak is reeds een beroep gedaan op de afdeling Administratie en op de hulp van den Rijksgebouwendienst. Aan dit beroep werd vlot voldaan.

Wat het onderwijs betreft zij in de eerste plaats de aandacht gevestigd op het bericht in de dagbladen, dat de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen eene wijziging der collegegeldregeling in overweging heeft genomen. Zijne Excellentie stelde zich voor in stede van de bestaande jaarlijksche betaling van collegegelden tot het beëindigen der studie, deze betalingen tot 5 in getal te beperken, doch daarbij het collegegeld te verhoogen tot f 350 's jaars. Indien deze regeling voortgang mocht vinden, kan mijns inziens ook eene soortgelijke wijziging voor onze Hoogeschool worden verwacht.

De bestaande regeling werkt allerminst bevredigend. Zij leidt hier tot den ongezonden toestand, dat tientallen studenten hun studie een of twee jaar onderbreken, althans het college-bezoek en het laboratorium-werk tijdelijk staken om collegegelden uit te sparen. Dit geldt dan vooral voor de laatste periode, waarin juist de meest waardevolle tijd van eigen werk en eigen studie valt en waarin het contact tusschen student en hoogleeraar veel meer mogelijk is, dan daarvóór. Hoewel deze studenten kortzichtig zijn, kan ik hen nochtans begrijpen. De studie is duur.

Daar voor de studie aan onze Hoogeschool officieel 5 jaar wordt vereischt, loopen wij de kans, dat de voorgestelde regeling aan den ongewenschten toestand van heden eventueel geen einde zal maken, doch dezen eerder verergeren zal, omdat de te besparen som dan grooter zal zijn. Naar mijn gevoelen is de meest gewenschte regeling voor de Landbouwhoogeschool een tot vier jaren beperkte betaling van collegegelden.

In het thans ten einde loopende studiejaar is een poging gedaan

om de jongere studeerenden — en dus in de eerste plaats de propae-
deuten — in het wezen der landbouwwetenschap in te wijden. Hier-
toe werden door vier hoogleraren, de collegae MINDERHOUD,
SPRENGER, VAN DER STOK en TE WECHEL, voordrachten gehouden
van het begin van het cursusjaar tot aan de Kerstvacantie. Ik acht
deze voorlichting zeer belangrijk. Zelf woonde ik de lezingen bij en
met mij vele collegae. Verwacht had mogen worden dat zeer vele
studeerenden en dan vooral de eerste en tweede jaars en bloc van
hunne belangstelling zouden doen blijken door aanwezig te zijn. Er
waren echter slechts ongeveer 80 studenten naast hoogleraren en
ambtenaren. De poging is m.i. niet ten volle geslaagd ten opzichte
van de belangstelling uit de studentenwereld, maar heeft toch tot
zoodanige voldoening geleid, dat zij herhaald zal worden, ondanks het
feit, dat het kleine aantal studenten voor de vier sprekers een teleur-
stelling was. Moge het bezoek bij den aanstaanden cursus beter zijn.
Er is een ander tijdstip voor de voordrachten gekozen om daaraan
tegenmoet te komen.

De lokalen der Hoogeschool werden behalve voor de gewone doel-
einden ook nog benut voor verschillende voordrachten en door ver-
schillende vereenigingen. Hieronder noem ik in de eerste plaats de
vereeniging „Studiebelangen”, welke ook dit jaar vele voordrachten
van vooraanstaande geleerden organiseerde. Verder vonden plaats
de wetenschappelijke boscbouwcursus, een vergadering van de
Nederlandsche Dendrologische Vereeniging, de 19e Indische Land-
bouwweek, de Nederlandsche landbouwweek, de ontwikkelingsdagen
voor personeel bij middelbaar land- en tuinbouwonderwijs, de ver-
gadering der Nederlandsche Natuurkundige Vereeniging, de verga-
dering van de Nederlandsche vereeniging voor Biochemie, de bijeen-
komst van het Comité international pour l'étude en commun contre
le Doryphore.

Uit deze opsommingen blijkt, dat naast het contact op deze wijze
verkregen met de wetenschap, ook verscheidene dier bijeenkomsten
vele practici binnen de muren van onze laboratoria en op onze proef-
terreinen brachten. Hierdoor dus weer contact met de praktijk.

Hier zij te memoreeren, dat in dit studiejaar is ingesteld de Directie
voor Landbouwkundig Onderzoek. Hierin hebben o.a. zitting vier
collegae, te weten de heeren BROEKEMA, HUDIG, MAYER en QUANJER;
zij werden daartoe door den Minister benoemd.

Het Station voor Veevoederonderzoek is uit onze stad verdwenen.
Dit station was steeds in harmonische samenwerking met onze Hoo-
geschool. Bij het afscheid van den Directeur Dr B. R. DE BRUYN was
de Rector namens de Hoogeschool aanwezig. In het gebouw is nu
gevestigd het Centraal Instituut voor landbouwkundig onderzoek;
tot Directeur is benoemd de heer Ir G. VEENSTRA, Inspecteur van

den Landbouw, die verklaarde eenzelfde samenwerking op hoogen prijs te stellen, hetgeen door ons zeer gewaardeerd wordt.

Onder de auspiciën van de commissie voor de Aula-voordrachten werden door de volgende sprekers lezingen gehouden:

Prof. Dr H. A. KRAMERS, Leiden over: De atoom-kernen in de moderne natuurkunde.

Prof. Dr D. KEILIN, Cambridge over: The mechanism of intracellular respiration;

J. SIBINGA MULDER, Amsterdam over: De tuin van Allah, de groote woestijn.

Reeds lang werd er over gedacht een historisch archief van onze Hoogeschool aan te leggen. Collega BAKKER was er jaren lang op uit om voor dit doel allerlei voorwerpen in te zamelen en van bezitters te verkrijgen. Deze zomer-vacantie heeft hij bijna al zijn vrijen tijd gebruikt om het reeds verzamelde te ordenen, te bundelen in albums, te omlijsten en te catalogiseeren. Het geheel vormt nu een zeer belangwekkende en keurig verzorgde verzameling, die reeds veel interessante voorwerpen en geschriften omvat, betrekking hebbende op de historische ontwikkeling van het hooger landbouwonderwijs. Vele collegae hebben hunne bijdragen gegeven, maar zonder het scheppende en ordenende initiatief van collega BAKKER zou de verzameling weinig toegankelijk zijn. Alles is nu raadpleegbaar. De Landbouwhoogeschool is door het werk van collega BAKKER, daarbij gesteund door de toegewijde hulp van den heer BOSMAN, een waardevolle, historische collectie rijker geworden. Nu alles eenmaal geordend is, blijkt duidelijker, wat nog ontbreekt. Ik moge ieder Uwer, die dit hoort of leest aansporen mede pogingen te doen de collectie te verrijken.

Wat de schenkingen aan de Hoogeschool betreft zij hier in de eerste plaats vermeld de verzameling ontwerpen op tuinarchitectonisch gebied van den heer LEONARD A. SPRINGER. Zij omvat vrijwel alle originalia van de ontwerpen door den nestor in de tuinarchitectuur gedurende zijn leven gemaakt. Wij zijn den heer SPRINGER uitermate dankbaar voor deze interessante en voor het onderwijs zoo leerzame collectie. Voor eene goede plaatsing in de Bibliotheek zijn aparte maatregelen getroffen.

Door de oud-assistenten van wijlen Professor VAN BAREN werd aan de Hoogeschool zijn portret aangeboden, geschilderd door Mej. WOLTERSON. Het portret werd door den Rector met dank van den Senaat aanvaard; het kreeg een plaats in de Senaatskamer.

Van Mevrouw KOENEN mochten wij verscheidene manuscripten van wijlen haar echtgenoot ontvangen. Haar werd voor deze schenking dank betuigd.

Natuurlijk geniet het studenten-leven steeds in hooge mate de belangstelling der hoogleraren. Bij de verschillende plechtigheden en feestelijkheden, van de erkende corpora uitgaande, mochten Rector Magnificus en Secretaris van den Senaat door hunne aanwezigheid van die belangstelling blijk geven.

In dien zin werd deelgenomen aan de viering van het 6e lustrum van de Unie van Roomsche Katholieke Studenten, die te Wageningen plaats vond en waarbij de feestrede werd uitgesproken in de Aula.

Ook vertegenwoordigden wij den Senaat op het tuinfeest van de W.V.S.V. De recepties op de geboortedagen der verschillende corpora werden bijgewoond.

De Wageningsche Studenten Tooneel Vereeniging voerde een merkwaardig en goed gespeeld tooneelstuk op van de gebr. Čapek: „En zoo ad infinitum.” Hier hebben de studenten, trouw gesteund door de W.V.S.V., allerlei qualiteiten ontwikkeld. Zij waren niet alleen de spelers, maar ook de ontwerpers en de makers van de costuums en de décors. Het stuk oogstte enorm succes en werd nog eenmaal voor een volle zaal opgevoerd in de schouwburg van Arnhem.

De Wageningsche Studenten-Orkest-Vereeniging gaf onder leiding van Prof. VAN UVEN weer hare concerten. Ik mag hier wel mijn bewondering voor de vasthoudendheid en wil van collega VAN UVEN naar voren brengen, waar hij er elk jaar weer in slaagt voldoende leden voor zijn orkest bijeen te brengen en deze tot één geheel op te voeden op muzikaal gebied.

Argo's prestaties, aanvankelijk niet veel-belovend, ontwikkelden zich in den loop van het roeiseizoen aanmerkelijk. De lichte vier verdient een oprecht compliment.

Het totaal aantal ingeschrevenen is gestegen van 425 tot 470 (24 vrouwelijke); hierbij waren er 9 voor enkele lessen ingeschreven, waaronder 4 vrouwelijke.

Het aantal voor de eerste maal ingeschrevenen bedroeg het enorm aantal van 152 (waaronder 6 vrouwelijke).

Er werden 44 Ingenieursdiploma's uitgereikt, waarvan 2 met lof. Het aantal promoties bedroeg 4, waarvan 1 met lof.

Het groote aantal nieuwe studenten, nog nooit te voren bereikt, was een ware verrassing, die tot blijdschap stemde, doch tevens vele zorgen met zich mede bracht. De meeste propaedeuse-laboratoria waren op dien toevloed nòch wat de plaatsen op college en practica, nòch wat de wetenschappelijke hulpmiddelen en het laboratoriummateriaal betreft, berekend.

Dank zij de voortvarendheid van Curatoren en de volledige medewerking van den Minister konden onze voorstellen tot voorziening in den ruimte-nood in college- en practicumzalen tijdig opgelost

worden, terwijl aan de aanvragen om hulppersoneel en uitbreiding van laboratoriummateriaal eveneens op vlotte wijze werd voldaan. Dit stemt tot groote erkentelijkheid.

In verband met den grooten toeloop moest b.v. Prof. PRINS tijdelijk een aantal studenten voor praktische oefeningen onderbrengen in het hulpgebouw, doch met het gereedkomen van de hooger- vermeldde uitbreiding van het Natuurkundig laboratorium was zulks door de daar gewonnen ruimte later niet meer noodig.

De collegae, die de propaedeutische studie verzorgen, hebben recht op onze bewondering voor de wijze, waarop zij zich door de moeilijkheden, waarvoor zij geplaatst waren, hebben heengeslagen.

Wanneer dit groote aantal studenten tot de candidaatsstudie zal zijn toegelaten, beginnen voor andere laboratoria dezelfde moeilijkheden. Ik denk hier vooral aan het laboratorium voor Landbouwscheikunde, dat het nu aanwezige aantal studenten al bijna niet verwerken kan. Dan zullen weer nieuwe maatregelen moeten worden getroffen en rekenen wij reeds bij voorbaat op steun van Curatoren bij de Regeering.

Tot voor enkele jaren zagen de meesten onzer studenten hun toekomst in de tropen. Zulks is in de laatste jaren geheel en al veranderd. Het aantal studeerenden voor de Nederlandsche richtingen overtreft verre dat dergenen, dat de Koloniale richtingen volgt. Hierdoor is er een groot tekort ontstaan aan Ingenieurs voor Tropischen Landbouw, vooral ook voor de suikercultuur. Een der oorzaken is mijns inziens wel, dat in den crisistijd zoovelen in Nederlandsch-Indië werden ontslagen. Een andere dat men in het Moederland zelve zooveel betrekkingen vindt bij allerlei crisis- en werkloosheidsbestrijdingsbedrijven. Moge het spoedig anders worden! Ik kan niet aannemen, dat het een Jan Salie-geest is, die zich van onze jonge menschen heeft meester gemaakt. Er is zooveel schoon werk te verrichten in Nederlandsch-Indië zoowel voor den Inlandschen Landbouw, den voorlichtingsdienst, de Europeesche cultures als de proefstations. Zij vragen om krachten en er kan niet ten volle aan worden voldaan. Moge het nieuwe laboratorium getuige zijn van een ommekeer in de zienswijze en de keuze onzer studenten. *Nederland en Indie is traditie!* Ook op dit gebied van den landbouw.

Mijnheer de President-Curator,

Zeer geachte Heer VAN CITTERS. U gaat ons als President-Curator verlaten. Een Uwer laatste daden zal zijn de ingebruikstelling van het nieuwe laboratorium voor tropische Landbouwplantenteelt, een nieuwe parel aan de kroon der Landbouwhoogeschool, een nieuwe uiting van Uwe vaste leiding.

Hetgeen in den tijd van Uw President-Curatorschap is tot stand

gebracht, gesteund door Uw hulp of op Uw initiatief, zal ter anderer plaatse door mijn opvolger worden belicht. Ik wil hier alleen zeggen, dat, indien steenen spreken konden, van uit alle hoeken van Wagingen Uw naam zoude klinken. Ik moge als Rector volstaan met U te danken voor wat U ook dit jaar weer met het onder Uwe leiding staande college voor onze Hoogeschool hebt mogen doen. Verder breng ik U dank voor de prettige wijze, waarop ook dit jaar de Senaat en vooral het College van Rector en Assessoren met Uw College contact mocht houden. Persoonlijk houd ik een heel prettige en dankbare herinnering aan de vele malen, waarop ik, ambtelijk of niet, met U in aanraking mocht komen en ik hoop, dat onze wegen elkander in de komende jaren nog vaak zullen mogen kruisen.

U mijne Heeren Curatoren breng ik namens den Senaat den dank over voor wat door U voor onze Hoogeschool in het afgelopen jaar werd gedaan.

Zeer geachte Heer Florschütz,

Tot vóór mijn rectorperiode had ik bij het meerendeel van onze ontmoetingen alleen met den bioloog FLORSCHÜTZ te maken. Dit jaar leerde ik meer den Secretaris van Curatoren van nabij kennen. Ook U dankt de Hoogeschool voor het vele werk dit jaar door U in haar belang verricht.

Mijne Heeren Senatoren,

Van mijne zijde past een woord van warmen dank voor de medewerking, die ik steeds van U mocht ondervinden. In het bijzonder geldt die dank nog hen, die het College van Rector en Assessoren van advies dienden of die als lid van een der vele commissies zich beijverd hebben naast hunne gewone ambtelijke bezigheden de algemeene en bijzondere belangen van de Hoogeschool te dienen.

Dames en Heeren Studenten,

In dit studiejaar ben ik als Rector herhaalde malen in een inniger contact met U gekomen, dan voor den gewonen hoogleeraar is weggelegd. Het is mij steeds een vreugde geweest de besturen van Uwe corporaties te ontvangen, aanwezig te kunnen zijn bij Uwe feestelijkheden en plechtigheden en ik heb het in hooge mate gewaardeerd, dat, wanneer er ernstige zaken te behartigen vielen, ik U op het appèl vond. Een der schoonste uitingen van dien ernst is wel, dat het Wageningsche Studentencorps een studie-fonds instelde. Om dit gebaar, mijne heeren Studenten ben ik trotsch op U en is de Senaat trotsch op U. Gij zijt de jeugd, gij moet de toekomst maken. Bij Uwe jeugd past blijheid, past ook onbezorgdheid, daarnaast ook ernst, vooral in deze moeilijke tijden. Velen Uwer studiegenooten

zijn opgeroepen in dienst van het Vaderland. Van hen, die niet opgeroepen werden heb ik, zoowel van de vrouwelijke studenten als van U een aanbod gekregen om diensten te verrichten op ontworpen laboratoria als anderszins. Ik dank U daarvoor, en mijn opvolger zal U paraat vinden bij zijn oproep, die ongetwijfeld komen zal. Wel mag ik U den raad geven: Blijft zooveel mogelijk trouw aan Uwe studie. Eenmaal gestoorde studie leidt zoo gemakkelijk tot verloop daarvan en daarvoor zou ik U gaarne bewaren.

De donkere tijden, die over ons zijn gekomen, kunnen aanleiding zijn tot veel afleiding. Weest sterk, laat ondanks den oorlogsbrand U niet van den rechten weg afleiden. Laten juist die omstandigheden mede aanleiding mogen zijn U te vormen tot degelijke, ernstige mannen en vrouwen. Helpt en steunt waar ge kunt en verzaakt toch Uwe studie niet. Deze taak is zwaar maar schoon.

Voor de opgeroepen studenten moet een afzonderlijke regeling getroffen worden betreffende de examina, waar de meesten hunner midden in zitten. De opvatting van den Senaat is, dat de grootste soepelheid betracht moet worden; dienovereenkomstig werden de besluiten genomen.

Grooten dank ben ik aan U verschuldigd mijne heeren Assessoren en Secretaris van den Senaat. Gij hebt steeds op prettige en voortreffelijke wijze met mij samengewerkt.

Daarnaast wil ik ook tot uiting brengen gevoelens van dank en erkentelijkheid tegenover de ambtenaren van het secretariaat en dan speciaal aan de trouwe hulp van den hoofdamtenaar D. BOSMAN.

Hooggeschatte Beekman,

Wanneer ik aan die vele middagen en avonden op de rectoriskamer terug denk, dan gaan mijn gedachten vanzelf uit naar U, mijn trouwe metgezel op het spreekuur, mijn trouwe steun en raadgever op de avond-discussies en vergaderingen. Dit jaar heeft mij meer dan vroeger geleerd, wat Gij voor de Hoogeschool beteekent als permanent lid van het Dagelijksch Bestuur. Moge het U gegeven zijn die functie nog jaren te blijven bekleeden. Uw ervaring is onmisbaar voor dat College en daarom voor de Hoogeschool. De beide laatste jaren als Secretaris en als Rector zijn voor mij nuttige leerjaren geweest.

Hoezeer alle Collegae deze waardeering voor Uw werk en Uw persoon met mij deelen, bleek wel heel duidelijk toen wij in de gelegenheid waren U een door J. PUYENBROEK geschilderd portret te mogen aanbieden. Wij waren ons ervan bewust, dat dit slechts een geringe tegenprestatie vormt voor wat U voor de Hoogeschool doet, doch wij weten, dat wij met de aanbieding U een genoeg doen deden en dat is voor ons al veel.

Zeer waarde Reinders,

Gij kent mijn gevoelens bij het neerleggen van de rectorale waardigheid. Zoo ooit, dan past voor mij hierbij: „Partir, c'est mourir un peu.” Ik heb dit werk lief gekregen. Verschillende dingen heb ik natuurlijk niet tot een einde kunnen brengen. Met vol vertrouwen draag ik de waardigheid aan U over in de vaste overtuiging, dat gij het Rectorschap zult bekleeden met de nauwgezetheid en ernst, die U eigen zijn. Gij zult wel eens een harden strijd moeten voeren in de keuze tusschen de plichten van den Rector en die van den Hoogleeraar, vooral omdat de laatste functie reeds zoo enorm veel van U vraagt. Ik wensch U toe dat Gij met dezelfde gevoelens, als die mij op het oogenblik bezielen, vervuld het nu voor U komende jaar zult mogen besluiten. Met dezen wensch leg ik U het teeken Uwer waardigheid om de schouders.

Den nieuwen Rector heil!